

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В статье рассматриваются педагогические условия формирования готовности студентов музыкально-педагогических факультетов к использованию компьютерных технологий при аранжировке музыкальных произведений.

The article deals with the developing of pedagogical conditions that form the readiness of students of the musical teacher's training departments to computer technologies practical use in musical compositions' arrangement.

Навчальний процес вищої школи – це складний процес пізнання, де поєднано закономірне та випадкове, загальне та особистісне, головне та другорядне. У процесі навчання формуються знання студентів, навички та вміння, відбувається розвиток особистості, формується світогляд, готовність до різних видів діяльності.

Одним з головних напрямків удосконалення технології вузівського навчання є його комп'ютеризація, яка дозволяє поширювати найбільш вдалі педагогічні прийоми, є технічною основою концентрації педагогічної майстерності, це – шлях інтенсифікації освіти, підвищення її якості.

Інформатизація професійно-педагогічної діяльності має забезпечити достатній рівень інформаційної культури майбутнього вчителя; підвищити рівень навчально-виховного процесу на основі впровадження нових інформаційних технологій навчання; удосконалити управління підготовкою майбутніх фахівців; інтенсифікувати наукові дослідження та методичну роботу.

Багаторічне звернення до програмованого навчання поклато зміни в навчальному процесі, в формах, засобах і методах, підготовило умови його вдосконалення на основі зв'язку з сучасними досягненнями науки і техніки. Великий вклад в розвиток програмованого навчання внесли О.Берг, В.Беспалько, П.Гальперін, Л.Ітельсон, Г.Костюк, Л.Ланда, Є.Машбиць, О.Матюшкін, Н.Тализіна т.ін. [1, с. 84-86].

В.Красильнікова визнає, що в умовах, коли сучасні інформаційні технології надають можливість необмеженого розташування, обробки та доставки інформації, на перший план в освіті виходить педагогічна змістовність учбового матеріалу, його

структуризація, дидактична якість. Підготовленість педагогів до праці в новому інформаційному просторі, прогресивність їх поглядів є необхідною умовою розробки та втілення нових форм і технологій навчання [6, с.21-27].

Намічаються в сучасній вітчизняній педагогіці зміни і в області змісту музичної освіти. Посилення тенденції принципу варіативності у навчанні та вихованні призводить до появи нових програм з музики для загальноосвітніх шкіл.

У зв'язку з сучасним напрямом освіти на розвиток особистості за допомогою використання інформаційних технологій, комп'ютер на уроках музики дозволяє:

- від методики викладання у вигляді розповіді про творчість композиторів, опису та вивчення пісень шкільного репертуару перейти до творчого підходу щодо його інтерпретації;
- розвивати самостійну діяльність учнів;
- проводити заняття як з реальними базами знань навчального призначення, так і щодо розробки локальних баз знань учнів, що сприяє розвитку логічного мислення, формуванню навичок написання власних творів та аранжування пісень шкільного репертуару.

Але, розглянувши реальну практику використання комп'ютера на уроках музики, ми бачимо, що той невеликий процент учителів, який користується ним як технічним засобом навчання, пропонує з комп'ютерних засобів лише медіа-програвач.

Ефективному використанню комп'ютера на уроках музики заважає відсутність програмного забезпечення навчальних курсів; спеціалістів, які б могли запропонувати завдання для розвитку творчих здібностей у всіх компонентах уроку, направити дітей у русло пошуку себе в течії класичної та сучасної музики.

Виходячи з того, комп'ютеризація уроків музики повинна стати важливим засобом інтенсифікації цієї дисципліни, основне завдання нашого дослідження складається з того, щоб визначити ті педагогічні умови, при наявності яких формується готовність майбутніх вчителів музики до використання засобів комп'ютерних технологій в аранжуванні шкільних пісень.

Ю.Бабанський зазначає, що “ефективність педагогічного процесу залежить від умов, у яких він протікає” [2].

Л.Кондрашова до однієї з цих умов відносить теоретичні поняття як об'єкт засвоєння знань учнями, результатом чого повинно стати формування спеціальної навчальної діяльності [5, с. 247-265].

В.Морозов розподіляє педагогічні умови на загальнопедагогічні та спеціальні педагогічні. До перших він відносить: професійність діяльності педагога, володіння сучасними педагогічними технологіями; до других – стимулювання мотивації, викладання методичних основ, відпрацювання педагогічних прийомів та формування вмінь [8, с. 128-137].

Р.Мойсеєнко доводить, що у вузівській практиці виокремлюють зовнішні (об'єктивні) та внутрішні (суб'єктивні) умови, де зовнішні – це сукупність обставин, які змушують студента вчитись (тобто організація навчального процесу: розклад занять, завдання викладачів, система моральних заохочень); внутрішні умови розглядаються як сукупність намірів, бажань студентів, які спонукають їх до навчання, викликають інтерес до процесу придбання знань, сприяють підвищенню свого професійного рівня [7, с. 3-11].

За словами Л.Кондрашової, головне в навчанні сучасних педагогів – це створення умов для підвищення рівня їхньої готовності до конкретної професійної діяльності, формування в них здатності до постановки соціально значимих педагогічних проблем, які впливають з реальних професійно-педагогічних ситуацій [4, с. 3-8].

Умови навчальної діяльності – це сукупність обставин, в яких вона здійснюється і обставин життєдіяльності її суб'єкта [4].

З метою визначення комплексу педагогічних умов, необхідних для підвищення ефективності процесу навчання та формування готовності до використання комп'ютерних технологій студентами на уроках музики, проаналізовано психолого-педагогічні дослідження з цієї проблеми, державні документи і програми з предмету “Музика”.

Спираючись на концепцію С.Л.Рубінштейна про детермінацію психіки людини, та погоджуючись з тим, що згідно з принципом детермінізму виявлення внутрішніх умов (психічних процесів, властивостей та якостей особистості студента) буде сприяти виявленню зовнішніх умов (находженню шляхів та методів педагогічного впливу), можна поділити педагогічні умови на “зовнішні” та “внутрішні” [3, с. 9].

Ми віднесли до зовнішніх умов матеріальні чинники, тобто, загальний рівень забезпечення процесу навчання комп'ютерами, програмним устаткуванням, науково-методичною літературою та володіння сучасними педагогічними технологіями, а до внутрішніх – ставлення до навчальних предметів, наявність мотиваційної готовності, формування вмінь аранжування музичних творів засобами комп'ютерних технологій.

Відомо, що без позитивної мотивації неможливо здійснювати будь-який процес, а, тим більше, процес формування готовності до набуття певних вмінь та навичок. У нашому випадку мотивація відіграє важливу роль, тому що використання комп'ютерних технологій зараз є пріоритетним в усьому світі, і ми зацікавлені в тому, щоб навчити студентів використовувати комп'ютер не тільки як іграшку, але з його допомогою здійснювати творчі педагогічні кроки в майбутньому. За допомогою комп'ютерних технологій можна аранжувати музичні твори різного напрямку, але ми зупинимось на піснях шкільного репертуару. Пісні шкільного репертуару – це той музичний матеріал, який знадобиться шкільному вчителю на протязі всього професійного життя. І мета нашого дослідження полягає в формуванні готовності до аранжування цих пісень не тільки заради аранжування, але й заради розвитку у студентів здібностей перетворити будь-який музичний твір на засіб виховання у дітей тембрального слуху, ритмічного, інтонаційного, розвитку у них музичних здібностей, здібностей до самостійного творчого процесу. За допомогою комп'ютерних технологій ми можемо перетворити добре знайому шкільну пісню в досить вільно трактований твір музичного мистецтва на рівні особистісного музичного смаку, що дозволить не тільки зосередити увагу на використанні засобів комп'ютерних технологій, але й відіграє значну роль у розвитку того ж музичного смаку, вихованню особистісного ставлення до використання засобів комп'ютерних технологій. А в подальшому – і певної поведінки як у суспільстві, так і в житті.

Важливою умовою формування готовності до аранжування музичних творів засобами комп'ютерних технологій є своєчасне оволодіння тим набором знань, умінь та навичок, які пропонують вищі навчальні педагогічні заклади у період навчання. Це, насамперед, новітні педагогічні технології. Як зазначають О.Падалка, А.Нісімчук, педагогічна технологія у вузі передбачає, що в процесі розвитку особистості студента його задатки повинні перетворитися на здібності, і це залежить від уміння викладача визначити особливості інтелекту студента, такі, як: обсяг пам'яті, швидкість сприйняття інформації, час зберігання потрібної інформації, здатність організму до сприйняття інформації [9].

Здобутки сучасної педагогічної психології, яка базується на знаннях загальної, соціальної, вікової психології, психології особистості та педагогічних дисциплін дозволяє створити необхідні

педагогічні умови для підвищення кваліфікації майбутніх учителів для подальшого використання їх у професійному становленні.

Процес формування готовності до аранжування музичних творів засобами комп'ютерних технологій буде результативним, якщо наголосити на активному залученні до нього формування суто музичних вмінь та навичок. Так, формування гармонійного слуху допоможе правильно гармонізувати (підібрати вірні гармонії) шкільну пісню як з точки зору аранжувальника, так і з точки зору автора того твору, який інтерпретується аранжувальником. Аранжуючи музичний твір засобами комп'ютерних технологій (за допомогою синтезатора), студенти повинні володіти навичками гри на музичних інструментах, зокрема – фортепіано, які вивчаються як спеціальний та додатковий інструмент на музично-педагогічному факультеті і формуються протягом усіх років навчання у вищому навчальному закладі.

Однією з умов формування готовності до аранжування шкільних пісень засобами комп'ютерних технологій є знання мелодії та тексту пісень шкільного репертуару, вміння їх виконувати: як заграти, так і заспівати. Ці знання формуються протягом всіх років навчання за допомогою таких дисциплін, як вокальний клас, диригування, хоровий клас.

Процес формування готовності до аранжування музичних творів засобами комп'ютерних технологій буде результативним якщо забезпечити студентів методикою проведення уроків музики, сформувати знання щодо методів та прийомів, які можуть бути застосовані на уроці та знайти час в проведенні уроку, коли можна з дітьми виконувати завдання з аранжування шкільних пісень для розвитку у них музичних здібностей, пам'яті, уваги, формування естетичного та музичного смаку, виховування любові до народної музики.

Проаналізувавши науково-методичну літературу з питання, яке розглядається, ми дійшли висновку, що існує багато наукових праць з комп'ютеризації освіти, але у вітчизняній літературі майже відсутні напрацювання з приводу використання комп'ютерних технологій в аранжуванні музичних творів не тільки при підготовці спеціалістів освіти, але й спеціалістів-музикантів. Програмне устаткування, яке можна було б застосувати при аранжуванні музичних творів поки що не перекладено на українську мову, що додає значних труднощів при використанні будь-яких музичних програм. Вирішення цього питання є однією з умов досліджуваної готовності.

Поєднання усіх вищеназваних умов, уміння організувати процес засвоєння нової інформації з урахування властивостей уваги, пам'яті, мислення, уяви, рефлексивних здібностей, поширення різноманітних професійних прийомів призводить до підвищення інтересу до предмету, активності у навчанні, формуванню готовності до аранжування музичних творів засобами комп'ютерних технологій.

На основі вивчення наукової психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, розробки структури та критеріїв готовності майбутнього вчителя музики до аранжування шкільних пісень засобами комп'ютерних технологій було нами було визначено комплекс педагогічних умов, при наявності яких формується готовність майбутніх вчителів музики до використання засобів комп'ютерних технологій в аранжуванні шкільних пісень. Серед них основними є:

- володіння сучасними педагогічними технологіями, зокрема – комп'ютерними;
- наявність позитивної мотивації до використання комп'ютерних засобів навчання в аранжуванні пісень шкільного репертуару;
- інтеграція міжпредметних знань, умінь та навичок, набутих за роки навчання у вищому навчальному закладі (основи педагогіки та психології, інформаційно-комунікаційних технологій, гармонії, гри на музичних інструментах, методики проведення уроків музики, знання пісень шкільного репертуару) у формування готовності до аранжування музичних творів засобами комп'ютерних технологій;
- забезпечення процесу навчання науково-методичною та навчальною літературою, програмним устаткуванням, комп'ютерною технікою для аранжування музичних творів.

Подальший напрямок дослідження полягає в експериментальній перевірці комплексу педагогічних умов, за наявністю яких формується готовність майбутнього вчителя музики до аранжування музичних творів (шкільних пісень) засобами комп'ютерних технологій.

Література

1. Архангельский С.И. Лекции по теории обучения в высшей школе. М., "Высшая школа", 1974. – 384с., С.84-86.
2. Бабанский Избранные педагогические труды. М.: Педагогика, 1989.
3. Брушлинский А.В. Управление мышлением и обратная связь / Теоретические проблемы управления познавательной

- деятьельностью человека: Докл. Всесоюзн. конф. Москва, 11-13 июня 1975г.: М., С.9.
4. Кондрашова Л.В. Імітаційно-ігровий підхід як основа технології підготовки майбутніх педагогів до творчої діяльності // Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць / гол. редактор – доктор педагогічних наук, професор Буряк В.К. – Кривий Ріг: КДПУ, 2001. – Вип.3. – 148с., С.3-8.
 5. Кондрашова Л.В. Концепція “взаємодії моральних і психологічних якостей у змісті педагогічного професіоналізму”/ Професійне становлення майбутнього вчителя: монографічний огляд / За редакцією д.п.н., професора Л.В.Кондрашової. – Кривий Ріг, 2006. – 327с., С.247-265.
 6. Красильникова В.А. Информатизация образования: понятийный аппарат // информатика и образование, № 4 – 2003, С.21-27
 7. Мойсеєнко Р. Педагогічні умови формування творчої особистості майбутнього вчителя: Збірник наукових праць / гол. редактор – доктор педагогічних наук, професор Буряк В.К. – Кривий Ріг: КДПУ, 2006. – вип.. 14. – 413с. – С. 3-11.
 8. Морозов В.В. Педагогические условия формирования готовности студентов педагогического вуза к диалогическому обучению школьников / Индивидуальный подход в подготовке будущего учителя: Сб.научных трудов/ под ред. д.п.н. проф. В.К.Буряка, д.п.н., проф. Л.В.Кондрашової. – Кривой Рог. КДПИ, 1995. – 139с., С.128-137.
 9. Нісімчук А., Падалка О. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2000. – 368с.

І.В.Секрет

ЗАРУБІЖНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСАД ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

В данной статье изучаются зарубежные исследования психолого-педагогических условий функционирования дистанционного образования. Рассматриваются исторические предпосылки его возникновения, а также основные подходы организации обучения, которые легли в основу создания методологии дистанционного образования зарубежом.

The author studies psychological and pedagogical theories which have comprised the methodological basis of distance education abroad.